

ДВОЙНАТА НАКАЗУЕМОСТ КАТО УСЛОВИЕ ЗА ДОПУСТИМОСТ НА ЕКСТРАДИЦИЯТА

Антон Т. Гиргинов

доктор по право, доцент по Наказателно право
в Юридическия факултет на Пловдивския университет
„Паисий Хилендарски“

Вследствие на разширяващото се международно правно сътрудничество по наказателни дела и заради въведената през 1997 г. у нас съдебна процедура за предаване на лица, извършили престъпление¹ проблемите на екстрадицията станаха особено актуални. Един от водещите проблеми в тази област е двойната наказуемост на деянието, заради което се иска екстрадицията. То е едно от двете условия за допускането ѝ съгласно чл. 439а, ал. 2, пр. 1 НПК.

1. Условието за двойна наказуемост е предвидено чл. 439а НПК, следвайки наличието на договор или отношения на взаимност с молещата ни държава. Условието за двойната наказуемост отчита и потвърждава пределите на общия интерес за съвместна борба с престъпните посегателства. Щом държавите си предават една на друга избягали престъпници, за да могат, получавайки в отговор такава помощ, да опазят от същия вид престъпления свои правнозащитени блага, тогава по довод за противното следва, че там, където подобно съответствие в наказателноправната защита липсва, няма място и за екстрадиция. Така че не е ли деянието криминализирано и в двете държави, няма логика те да си предават избягалите участници в него. За да бъде установена неговата двойна наказуемост, се стига до кумулативно прилагане на двата закона — не само на наказателния закон на молещата държава, но и този на замолената, независимо и въпреки това че този закон

обикновено се оказва неприложим съобразно принципите за действието му по място (срв. чл. 3 — 6 НК).

Същевременно условието за двойна наказуемост на деянието на свой ред осмисля и гарантира основното начало на екстрадицията — „предавай или съди“ (лат.: *aut dedere aut judicare*). Защото нито молещата страна би я искала, ако деянието не е престъпление по собственото ѝ право, нито замолената страна ще може, ако откаже екстрадицията, да накаже сама искания престъпник, щом деянието не съставлява престъпление по нейното право.

Следователно екстрадицията се допуска, когато деянието, заради което тя се иска, е престъпление както по закона на молещата държава, така и по закона на България като замолената държава. Ако деянието не е криминализирано в България и поради това не нарушава установения у нас наказателноправен ред, то екстрадицията за него е недопустима. Няма значение дали деянието, за което се иска екстрадицията, не е било криминализирано по българското наказателно право въпреки фактическата възможност то да бъде извършено и у нас (по причина на ненаблюдателност, неефективност или особени съображения на законодателя против неговата криминализация) или въпросното деяние не е криминализирано заради фактическа невъзможност да се извърши у нас — предвид на неговия специфичен и неприсъщ за България обект (напр. ако то може да бъде извършено само в Арктика или Антарктика, засягайки околната им среда).

2. Условието за двойна наказуемост по чл. 439а НПК означава че деянието, за което се иска екстрадицията, трябва да съставлява престъпление както по наказателното право на молещата, така и по наказателното право на замолената държава. Това условие обаче не значи и двойна наказателна компетенция — на молещата и замолената държава заради приложимост на всеки от техните наказателни закони към деянието, за което е поискана екстрадицията. Необходимо е, разбира се, наказателният закон на молещата държава да бъде приложим; иначе тя е некомпетентна да осъществи наказателната репресия и исканата от нея екстрадиция следва да ѝ бъде отказана (вж. чл. 439б, ал. 2, т. 10 НПК). Това обаче не е нужно и за наказателния закон на замолената държава. На практи-

ка е вярно по-скоро обратното — екстрадицията обикновено се допуска, когато и защото наказателният закон на замолената държава се оказва неприложим и тя не може сама да накаже избягалия престъпник.

Следователно, като се изисква деянието да бъде престъпление и по наказателния закон на замолената държава, това трябва да се разбира само в смисъл, че ако нейният наказателен закон бъде съотнесен към деянието, то във всички случаи би осъществило признаците на предвиден в него състав на престъпление.

Тази двойна наказуемост е налице когато фактите сочат, че деянието съставлява престъпление по наказателните закони и на двете държави — молеща и замолена. Двойната наказуемост обаче се установява от компетентните съдебни органи на замолената държава не като се провери верността на твърдените от молещата държава фактически констатации по случая — те се приемат такива, каквито са били представени от нея. Съгласно континенталноевропейската правна традиция подлежи на проверка само правилността на основаващите се на тях правни изводи на молещата държава, че деянието съставлява престъпление както по нейното собствено право, така и по правото на замолената държава. При това замолената държава не се ограничава само в текста на своя закон, а изхожда и от онзи негов смисъл, който е възприет от съдебната ѝ власт при неговото тълкуване за собствени нужди.

За да се потвърди обаче изводът на молещата държава, че деянието е престъпление по правото и на двете страни, не е достатъчно да се заключи, че това деяние отговаря на някакъв състав на престъпление. Нужно е още да се установи, че при него липсва каквото и да е обстоятелство, което законът определя като препятствие за наличието на престъпление. Такива са:

— обстоятелствата, изключващи обществената опасност и противоправността на деянието („оправданията“), чиито „контрасъстави“ са специални спрямо законовите състави на престъпленията и поради това изключват изобщо приложимостта им — неизбежната отбрана по чл. 12 НК, задържането на престъпник по чл. 12а НК, крайната необходимост по чл. 13 НК, оправданият стопански риск по чл. 13а НК;

— обстоятелствата, изключващи вината („извиненията“), чието съществуване блокира съгласно закона възможността да бъде осъществен предвиденият в състава на престъплението субективен признак относно вината — грешката по чл. 14, случайното деяние по чл. 15 и изпълнението на неправомерна заповед по чл. 16 НК;

— обстоятелствата, изключващи само наказуемостта на съставомерното и общественоопасно деяние, за които ще стане дума по-късно.

Ето защо, като се изхожда от представената фактическа обстановка, необходимо е във всички случаи да бъде направено заключение и за неприложимост на разпоредбите, които предвиждат такива обстоятелства. Иначе изводът за двойна наказуемост на деянието би бил необоснован.

За да се говори за каквато и да е наказуемост на деянието обаче, особено двойна, нужна е най-напред наказуемост на самия деец — исканото за екстрадиция лице. Изисква се преди всичко то да може да бъде наказателноотговорно — не само по правото на молещата, а и по правото на замолената страна. Ако замолената страна е България, лицето трябва да може да бъде наказателноотговорно в съответствие с Глава трета (Наказателноотговорни лица) от Общата част на НК.

Наистина у нас господства необоримата, но и не много издържана презумпция, че щом някой не може да бъде наказателноотговорно лице — поради недостатъчна възраст (поначало 14 години) или невменяемост, той не е в състояние да участва и в осъществяване на престъпление². Така или иначе, изискванията за него като възможно наказателноотговорно лице — достигане на определена възраст или наличие на вмменяемост (чл. 31 — 33 НК), са твърде различни от тези за самото престъпление, залегнали най-вече в състава му. Поради това те не могат да бъдат гарантирани от тях и следва да се установяват отделно и самостоятелно. Ето защо екстрадицията трябва да се откаже и тогава, когато исканото лице няма необходимата по нашия НК минимална възраст от 14 години за наказателна отговорност или е невменяемо — не само при извършване на деянието (чл. 32, ал. 1 НК), но и по-късно — при наказателното му преследване и осъществяване на самата екстрадиционна процедура (чл. 33, ал. 2 НК)³.

3. Условието за двойна наказуемост на деянието, заради което се иска екстрадицията, не налага по-нататък и еднаквост на неговата наказателноправна квалификация — по закона на молещата и по този на замолената държава. Необходимо и достатъчно е то да съставлява някакво (каквото и да е) престъпление, без оглед на своето наименование, и по закона на първата, и по закона на втората държава. Ето защо няма пречки за допускане на исканата екстрадиция, ако по българския НК то е престъпление от друг вид или дори от друг характер като предвидено в друга глава на Особената част. Така например според чл. 2 (Деяния, за които може да бъде искана екстрадиция), т. 4 от Договора за екстрадиция между Република България и Китайската народна република⁴, „При определяне дали деянието е престъпление съгласно законите и на двете страни е без значение фактът дали законодателствата и на двете страни го поставят в една и съща категория престъпления, или го определят с една и съща терминология“.

Различен е подходът само към данъчните престъпления. Съгласно чл. 2 от Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за екстрадиция (ЕКЕ)⁵ и променения с него чл. 5 (Данъчни престъпления), т. 1 от самата ЕКЕ: „За престъпления, свързани с данъци, такси, мита и валутен обмен, екстрадицията се разрешава между договарящите се страни съгласно разпоредбите на Конвенцията в случай, че престъплението по законодателството на замолената страна съответства на престъпление от същото естество⁶ (от същия характер — б. а.)“, т. е. да са все престъпления против данъчната система.

Във връзка с тези престъпления следва да се отбележи, че практиката на екстрадиционните отношения познава два подхода за определяне на двойната наказуемост — конкретен и абстрактен. Според първия (конкретния подход) е нужно престъплението, заради което се иска екстрадицията, да бъде изцяло съставомерно по правото и на двете държави. Този подход е залегнал и в чл. 439а, ал. 2, пр. I НПК. Той обаче не винаги е постижим дори между еднородни наказателноправни системи — нерядко престъплението, заради което е поискана екстрадицията, се оказва съставомерно само по закона на молещата, но не и по закона на замолената държава. За да се преодолее тази ограниченост в определянето на

двойната наказуемост в условията на разпространяващата се в международен мащаб престъпност и необходимостта от активно международно сътрудничество в борбата с нея се стига в някои случаи до въвеждането на втория, абстрактния подход — престъплението да спада само към такава група престъпления, която е предвидена в правото и на двете държави. Тази му принадлежност (че е „от същото естество“ като по правото на молещата държава) се смята за достатъчна, за да обоснове допустимост на екстрадицията⁷. Няма значение, че престъплението може да не се окаже изцяло съставомерно по правото на замолсната държава. Все пак този втори подход е изключение. Той не се основава на НПК, а има място само за изрично и изчерпателно предвидени екстрадиционни отношения. Тези отношения се определят с международни договори, какъвто е и случаят с отнасящия се до данъчните престъпления Втори допълнителен протокол към ЕКЕ.

Екстрадицията е възможна и в случаите, когато осъщественият от деянието законов състав на престъпление по правото на молещата държава и съставът по нашия НК, който отговаря на деянието, биха се изключвали, ако са в една и съща наказателно-правна система. Затова исканата екстрадиция следва да бъде допусната, дори деянието да отговаря на такъв законов състав по нашия НК, който би бил общ, погълнат или субсидиарен спрямо осъществения по правото на молещата държава състав. И обратно — екстрадицията е допустима и когато деянието отговаря на такъв законов състав по нашия НК, който би се явявал специален (квалифициран или привилегирован), поглъщащ или първичен спрямо осъществения по правото на молещата държава.

Най-после, няма значение дали деянието, заради което се иска екстрадиция, е довършено престъпление или се оказва недовършено престъпление — приготвление или опит; дали е основна или вторична престъпна дейност — укривателство (лично или вещно), недоносителство, допустителство. Достатъчна е неговата наказуемост и в двете държави — молещата и замолсната. Няма също така значение дали исканото лице е участвало в деянието като главен съучастник — извършител, или само като акцесорен съучастник — подбудител или помагач. Важното е за неговата проява да се предвижда „углавно“ наказание и в двете държави. В този

смисъл са и чл. 2, ал. 2 от Договора за предаване между България и Австро-Унгария⁸, а също и чл. 2, ал. 2 от Конвенцията за екстрадиция между България и Белгия⁹: „Допуща се предаването и на лица, които се обвиняват или са осъдени за съучастие и опит..., ако опитването или съучастие са наказуеми по законите и на двете страни.“

Накрая, ако престъплението осъществява бланкетни признаци, които при това се запълват от действателни само на националната си територия административни разпоредби¹⁰, условието за двойна наказуемост не налага деянието да е нарушило едновременно запълваща разпоредба, която действа на територията на молещата страна, и такава, която действа у нас като замолена страна. Така например, когато престъплението, за което се иска екстрадиция, е пътнотранспортно, не е нужно, ако би било извършено у нас, да наруши и някое от българските правила за движение. Необходимо и достатъчно е то да е нарушило правило за движение на държавата по своето местоизвършване. Затова, ако деянието не е било извършено на територията на молещата държава, а в трета страна, не се изисква да е нарушено дори правило за движение на молещата, а още по-малко — такава на замолената държава.

Всичко това важи и за данъчните престъпления. Съгласно чл. 2 от Втория допълнителен протокол на ЕКЕ и променения с него неин чл. 5, т. 2 „екстрадиция не може да бъде отказана под предлог, че законодателството на замолената страна не налага същия вид данък или мито или не регламентира по същия начин данъците, таксите, митата или валутния обмен, както законодателството на замолената страна“¹¹. Достатъчно е, както гласи вече цитираната т. 1, по правото и на двете страни да става дума все за престъпления против данъчната система.

Следователно според общия принцип е достатъчно да бъде нарушено такава запълващо един или повече бланкетни признаци от състава на престъплението правило, което е на страната по неговото местоизвършване. От този общ принцип обаче има едно съществено изключение. То се отнася до т. нар. военни престъпления, които не са престъпления по общото наказателно право и са изобщо изключени от приложното поле на ЕКЕ съгласно нейния чл. 4. Съставите на тези престъпления съдържат обикновено блан-

кетни признаци. Те се запълват от разпоредби, които възлагат чисто военни задължения и имат поради това изключително национално значение. По тези съображения, за да не се стига до екстрадиция в защита на такъв правов ред, който е строго национален, предаването на исканото лице се смята за допустимо само когато неговото деяние би нарушило и у нас равностойно военно задължение. Това необходимо изискване се поставя чрез разпоредбата на чл. 439б, ал. 2, т. 4 НПК.

4. Условието за двойната наказуемост на деянието не може да бъде разбрано, ако не се изясни накрая и самата наказуемост като свойство на престъплението. Наказуемостта означава заплашеност от „углавно“ наказание. За нашата страна това е наказание, което фигурира в текста на чл. 37 НК:

„(1) Наказанията са:

1. (нова — ДВ, бр. 50 от 1995 г.) доживотен затвор;
- 1а. (предишна т. 1 — ДВ, бр. 50 от 1995 г.) лишаване от свобода;
2. поправителен труд без лишаване от свобода;
3. конфискация на налично имущество;
4. глоба;
5. задължително заселване без лишаване от свобода;
6. лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност;
7. лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност;
8. лишаване от право на местоживеење в определено населено място;
9. лишаване от право на получени ордени, почетни звания и отличия;
10. лишаване от военно звание;
11. обществено порицание.

(2) (изм. — ДВ, бр. 153 от 1998 г.) За най-тежките престъпления, които заплашват основите на републиката, както и за други особено опасни умишлени престъпления като временна и изключителна мярка се предвижда доживотен затвор без замяна.“

Тези наказания не просто фигурират в НК. Те се налагат само от съда в наказателно производство по НПК.

Проблемът за наказуемостта на едно деяние е присъщ само на наказателното право. Той се корени в следното.

Всяко деяние, обявено от закона за наказуемо, е преди това съставомерно и с висока степен на обществена опасност. Обратното обаче не винаги е вярно: не е изключено едно съставомерно и с висока степен на обществена опасност деяние да се окаже ненаказуемо. Може да се определи, че съставомерността както от обективна страна (а следователно и изразената чрез нея наказателна противоправност), така и от субективна страна (а следователно и наличието на вина) у едно деяние, което при това разкрива и висока степен на обществена опасност, само предполага, но не гарантира във всички случаи неговата наказуемост. Това налага наказуемостта да се разглежда не като неизбежно следващо от другите особености на престъплението, а като негово самостоятелно свойство, което също подлежи на отделно установяване.

Очевидно, щом едно деяние е съставомерно и разкрива висока степен на обществена опасност, то поначало заслужава наказание. Има обаче и отделни, минимален брой случаи, когато наказанието е неподходящо. По съображения за един или друг социален компромис законодателят е сметнал за необходимо да изключи наказуемостта при тях. Това най-често се постига чрез предвиждането в наказателния закон на т. нар. обстоятелства, изключващи наказуемостта (уплахата и смущението при превишаване пределите на неизбежната отбрана по чл. 12, ал. 4; верността на изнесеното при клеветата по чл. 147, ал. 2; близкото родство при личното укривателство по чл. 294, ал. 3 или при недоносителството по чл. 248, ал. 2 НК и други). В тези случаи заради определено обективно или субективно обстоятелство, което е налице при извършване на самото съставомерно и общественоопасно деяние, последното бива провъзгласено от закона за незаплашено от наказание. Обстоятелствата от този вид изключват наказуемостта на деянието, за което се отнасят, действайки занапред (лат.: *ex tunc*).

Наказуемостта може да се окаже изключена и с обратна сила (лат.: *ex tunc*) от последвали деянието обстоятелства. Такова правно действие има днес само вторият и типичен вид последвала амнистия — помилващата по чл. 83, предл. II НК, доколкото при нея наказателната отговорност за определени престъпления се

смята за отпаднала още от момента на извършването им. Във всички други случаи последвалите престъпления обстоятелства действат само занапред. Затова те могат да доведат само до прекратяване (отпадане, погасяване или освобождаване) на вече възникналата за него наказателна отговорност, но не и до изключване на неговата наказуемост. Такива обстоятелства са: самоволните откази (от приготвяне, опит, съучастие или от отделни довършени престъпления), които водят до отпадане на наказателната отговорност, изтеклата преследвателна давност, която води до погасяване на наказателната отговорност, и актовете на съдебна власт (прокуратура и съд) за освобождаване от наказателна отговорност по Глава VIII от Общата част на Наказателния ни кодекс.

Но както обстоятелствата, изключващи наказуемостта, така и помилващата амнистия са все резултат на компромис от страна на законодателя по отношение на субекта на едно съставомерно и общественоопасно деяние. Очевидно западането или изключването на наказуемостта у съставомерните и общественоопасни деяния е въпрос, който се решава отделно и след този за тяхното предвиждане и забраняване от наказателния закон. Затова и самата наказуемост на престъпното деяние е нещо твърде различно от неговата наказателна противоправност, макар тя също да е юридическо свойство на престъплението¹².

Докато наказателната противоправност е юридически израз на високата степен на обществена опасност, то наказуемостта може да се определи като израз на липсата на законодателен компромис — на това, че законодателят не е намерил достатъчно сериозни съображения, за да я изключи у едно или друго принципно обосноваващо я съставомерно и общественоопасно деяние. Наказуемостта следователно свидетелствува не само за наличието на съставомерно и общественоопасно деяние, но и за липсата на благоприятни за неговия субект законови изключения, които да го предпазват от наказателна репресия.

Най-сетне, ако наказуемостта на деянието бъде съотнесена към предходните основни свойства на престъплението, залегнали в определението му по чл. 9 НК — изразената чрез обективната съставомерност наказателна противоправност, отразената в су-

бективната съставомерност вина и високата степен на обществена опасност, тя не само разкрива тяхното наличие, но сочи още:

— изпълване както на конкретизиращия вината субективен признак, така и на евентуално предвидения специален субективен признак (пълна субективна съставомерност);

— липсата както на обстоятелства, изключващи наказуемостта, така и на последвала помилваща амнистия.

Очевидно е, че макар задължително предпоставяна, и в този смисъл акумулираща в себе си всички други особености на престъплението, наказуемостта не се изчерпва с тях, а има и свое самостоятелно значение. Като отделно свойство тя е призвана да обозначи, че законодателят не е снел, дори по изключение, заплахата от наказание за едно общественоопасно и съставомерно (противоправно и виновно извършено) деяние, а е запазил характера му на престъпление.

И обратно — ако законодателят е решил да няма наказуемост, а следователно и престъпление, то всякаква екстрадиция за това деяние се явява немислима. Така екстрадицията става недопустима във всички случаи, когато наказуемостта на съставомерното и общественоопасно деяние е изключена, макар само в една от двете страни — молеща или замолена, заради предвидено от законодателството ѝ обстоятелство, изключващо наказуемостта.

Наред с това, ако наказуемостта не е именно „углавна“ — не сочи на наказание по наказателния закон, което се налага от съда в едно наказателно производство, деянието също няма да е престъпление и не може да обосновава допустимост на искана заради него екстрадиция. Такива са и деянията по НК, наказуеми обаче с глоба по административен ред:

— абсолютно непростъпните деяния като това по чл. 277, ал. 2 НК (разпореждане с оставена за пазене вещ под надзор)

и

— относително непростъпните деяния, предвидени като „маловажни случаи“ по чл. 225б, ал. 3 (получаване на наследваща се облага за работа или услуга), по чл. 231, ал. 2 (продажба на нестандартна продукция), по чл. 242, ал. 5 (митническа контрабанда), по чл. 352а, ал. 3 НК (замърсяване с петролни продукти или деривати на териториални или вътрешни морски води).

Вижда се в заключение, че съгласно чл. 9, ал. 1 НК наказуемостта е основно (атрибутивно) свойство на престъплението. Тя не е нещо извън него. Затова нейната липса по отношение на едно деяние означава, че то, макар съставомерно и общественноопасно, не може да бъде престъпление и да обосновава екстрадиция. По тези съображения обстоятелствата, изключващи наказуемостта на деянието, не бива да се определят като основания, които не изключват самото престъпление, а единствено наказателната отговорност на дееца¹³, при което положение би излязло, че той поначало следва да бъде екстрадиран и за него съгласно чл. 439а, ал. 1 НПК. Вярно е всъщност обратното — ако например исканото лице е обвинено за превишаване пределите на неизбежната отбрана поради уплаха или смущение (чл. 12, ал. 4 НК), то няма да бъде екстрадирано заради липса на наказуемост и престъпление, дори в молещата държава тези две обстоятелства да не водят до изключване на наказуемостта и деянието там да се смята за престъпление. Ако пък в самата молеща държава деянието, макар съставомерно, се оказва ненаказуемо, то, макар да е било установено с влязла в сила присъда, пак няма да обосновава допустимост на екстрадицията. Съгласно чл. 2 от Допълнителния протокол към ЕКЕ това важи дори в случаите, когато присъдата е издадена в трета страна по Конвенцията: „Екстрадицията на лице, срещу което е издадена окончателна присъда в трета държава, договаряща страна по Конвенцията, за престъпление или престъпления, заради които е престъпането искането, няма да бъде разрешена... ако съдът е установил вина, без да постанови санкция.“.

5. Двойната наказуемост на екстрадиционното престъпление е по-подходяща като условие за допускане на поискана екстрадиция, отколкото другото възможно условие — изричният и изчерпателен списък на видовете екстрадиционни престъпления, какъвто се съдържа например в чл. 2 от Договора за предаване между България и САЩ от 1924 г.¹⁴ с Допълнителен договор от 1935 г.¹⁵

Основният недостатък на договора с изрично и изчерпателно изброяване на екстрадиционните престъпления се заключава в необходимостта той да бъде постоянно осъвременяван, за да се вземат предвид и осъществените след неговото влизане в сила

криминализации на новопоявили се общественоопасни деяния. За двустранните екстрадиционни договори обаче това е най-често непосилна задача. Поради това за онези нови престъпления, които налагат общи усилия на държавите за борба с тях, се предвиждат многостранни конвенции. В тях, наред с другите задължения на държавите-участнички, обикновено се предвижда обявяване на новите престъпления за екстрадиционни в отношенията между тях.

Проблемът обаче е в това, че многостранните конвенции невинаги определят какво точно следва от обявяването на новите престъпления за екстрадиционни — дали следва, че тези престъпления се включват автоматично в списъка на екстрадиционните престъпления по всеки договор за екстрадиция между държави-участнички в Конвенцията, или за тях възниква единствено задължение да допълнят своя договор за екстрадиция, като сами включат в списъка по него новите престъпления. Нерядко става така, че заради различия в превода молещата страна смята престъплението за автоматически включено в списъка на екстрадиционните престъпления по договора, а замолената страна се придържа към обратното разбиране — престъплението не е автоматически включено в списъка и тя трябва, за изненада на първата страна, да откаже исканата заради това престъпление екстрадиция. Така например престъпленията, свързани с наркотици, не са предвидени в Договора за предаване между България и САЩ като престъпления, обосноваващи екстрадиция, а според българския превод на чл. 6 („Екстрадиция“), ал. 2, изр. I от Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества¹⁶ „Всяко от нарушенията, за които се отнася този член (трети — бел. а.)¹⁷, се счита, че подлежи на включване във всеки договор, който е в сила между страните, като нарушение, извършителят на което може да бъде екстрадиран.“

Докато английският текст гласи, че тези престъпления се смятат за автоматично включени в екстрадиционните договори, то, видно от българския превод¹⁸, а в такъв смисъл е и руският текст на Конвенцията (който е автентичен съгласно нейния чл. 33), нужно е горните престъпления да бъдат включени в екстрадиционните договори — чрез подписани от страните допълнения към

договорите. Очевидно е, че такова различие може да бъде разрешено само в полза на втория вариант като безспорен и отговарящ на правото на замолената страна: престъплението, заради което се иска екстрадиция, не е автоматически включено в договора и екстрадицията е недопустима.

Всички тези недоразумения се избягват, ако екстрадиционният договор предвижда двойната наказуемост, а не изричния и изчерпателен списък на екстрадиционните престъпления. Обхващайки всякакви видове престъпления, двойната наказуемост може да включи и онези, които се криминализират след влизане в сила на екстрадиционния договор.

¹ ДВ, бр. 64 от 1997 г.

² Вж. по-подробно по този въпрос ГИРГИНОВ, А. Наказателноотговорни лица. София, 1985, с. 13 и сл.

³ Липсата на наказателноотговорно лице по правото на замолената страна е въздигната в самостоятелно основание за отказ на молбата за екстрадиция напр. в чл. 11, б. „в“ от аржентинския Закон за международно сътрудничество в областта на наказателното право: „Няма да бъде разрешено екстрадиране ..., ако исканото лице се смята по аржентинското законодателство за неподлежащо на наказателно преследване заради своята възраст...“.

⁴ ДВ, бр. 78 от 1998 г.

⁵ ДВ, бр. 9 от 1995 г.

⁶ Вж. и Council of Europe — Explanatory report on the Second Additional Protocol to the European Convention on extradition. Strasbourg, 1985, p. 8 — 9.

⁷ ЛУКАШУК, И. и НАУМОВ, А. Международное уголовное право. Москва, 1999, с. 240.

⁸ ДВ, бр. 169 от 1912 г.

⁹ ДВ, бр. 89 и 107 от 1909 г.

¹⁰ Вж. р. 70-86-III. — Сб., с. 13.

¹¹ Пак там.

¹² Вж. и ГИРГИНОВ, А. Промените в Наказателния кодекс. София, 1998, с. 188 и следващите.

¹³ Вж. това определение у КАРАКАШЕВ, В. Наказателно право. Компендум. София, 1997, с. 54.

¹⁴ ДВ, бр. 67 от 1924 г.

¹⁵ ДВ, бр. 188 от 1935 г.: „Онези лица ще бъдат предавани според постановленията на настоящия договор, които са обвинени или осъдени за някое от следните престъпления:

1. Убийство, обемашо престъпленията, определяни с термините: отцеубийст-

во, предумишлено убийство, умишлено убийство, отравяне и детеубийство.

2. Опит за извършване убийство.

3. Изнасилване, убийство на заченато, но още не родено дете, блудство с деца не навършили дванадесет годишна възраст.

4. Отвлечане или задържане на жени или момичета за неморални цели.

5. Бигамия (двуженство).

6. Палеж.

7. Умишлено и незаконно разрушаване или затруднение на железни пътища, което излага на опасност човешки живот.

8. Престъпления извършени по море:

а) Пиратство, състава на който е определен от международното право или от законите на страните;

б) Злоумишлено потопяване или разрушаване на кораб в морето или опит да се направи това“ и други.

¹⁶ ДВ, бр. 89 от 1993 г.

¹⁷ „Член 3 (Нарушения и санкции)

1. Всяка страна взема такива мерки, които могат да бъдат необходими, за да признае за престъпление в съответствие с националното си законодателство следните действия, когато са извършени умишлено:

а/ (1) производството, фабрикацията, извличането, приготвянето, предлагането, предлагането с цел продажба, разпространението, продажбата, доставката при всякакви условия, посредничеството, изпращането, транзитното изпращане, транспортирането, вносът или износът на всяко упойващо или психотропно вещество в нарушение на разпоредбите на Конвенцията от 1961 г., на изменената Конвенция от 1961 г. или на Конвенцията от 1971 г.;

(2) култивирането на опиевия мак, кокаиновия храст или конопеното растение с цел производството на упойващи вещества в нарушение на разпоредбите на Конвенцията от 1961 г., на изменената Конвенция от 1961 г.;

(3) държането или закупуването на всякакво упойващо или психотропно вещество за целите на която и да е от дейностите, изброени в параграф (1) ...“ и други.

¹⁸ До промяната му през 2001 г. — ДВ, бр. 58 от 2001 г.

ДВОЙНАТА НАКАЗУЕМОСТ КАТО УСЛОВИЕ ЗА ДОПУСТИМОСТ
НА ЕКСТРАДИЦИЈАТА
(DOUBLE PUNISHABILITY AS A CONDITION
TO GRANT EXTRADITION)

Author(s): Anton Girginov

- **Keywords:** punishability; double punishability; extradition
- **Summary/Abstract:** This scientific work discusses one of the leading problems in our country, related to the judicial procedure for the extradition of persons who have committed a crime – the double punishability of the act for which extradition is requested and the conditions under which the double punishability arises. The concept of punishability is also characterized as a main (attributive) property of the crime, without which, although the crime is constitutive and socially dangerous, extradition cannot occur.

TRANSLITERATED REFERENCES
NOT WRITTEN IN THE ROMAN SCRIPT

- ГИРГИНОВ, А. Наказателноотговорни лица. Софија (GIRGINOV, A. Nakazatelnootgovorni litsa. Sofia), 1985
- ЛУКАШУК, И. и НАУМОВ, А. Международное уголовное право. Москва (LUKASHUK, I. i NAUMOV, A. Mezhdunarodnoe ugovnoe pravo. Moskva), 1999
- ГИРГИНОВ, А. Промените в Наказателния кодекс. Софија (GIRGINOV, A. Promenite v Nakazatelnia kodeks. Sofia), 1998
- КАРАКАШЕВ, В. Наказателно право. Компендум. Софија (KARAKASHEV, V. Nakazatelno pravo. Kompendum. Sofia), 1997